

Demokratin är den enda biologiskt riktiga

statsformen, det är den sympatiska tes som professor Åke Gustafsson förkunnar i Bonniers Litterära Magasin; artikeln heter "Åsnans död", och den titeln skall uttrycka att diktaturen är en åsnelik statsform som måste dö. Professor Gustafsson, som inte saknar sinne för ödmjukhetens högfärd, förklarar i slutet av artikeln: "Mina tydningar är kanske grunda." Ja, utan tvivel är det så; det mesta som här sägs svävar osäkert mellan det felaktiga, det suddiga, det platta och det meninglösa. Metoden är välkänd från enklare sociala ideologier. En del självklara satsar uttalas, som att arv och miljö gör människor olika och att det finns ett samspel mellan individer, grupper och klasser. Sedan kommer påståenden som helt enkelt utan bevisning förklaras vara konsekvenser av dessa satsar, såsom att varje individ, åsikt och tanke har ett egenvärde, och att alla bör ha lika möjligheter till utbildning i öppen tävlan. Detta förgylls med uttalanden av nästan perfekt tomhet, såsom att samhället byggs på co-operation, inte på hat och att vi inte skall döda våra motståndare, utan räcka dem handen. Det rimliga som sägs framfördes för ett halvsekel sedan av Krapotkin i "Inbördes hjälp"; det orimliga i själva försöket att använda biologin på detta sätt klagades ännu tidigare av Thomas Huxley.

Eftersom endast demokratin är biologiskt riktig, måste de andra statsformerna gå under. Denna trösterika tanke mister sin övertygande kraft då man besinnar att mänskligheten

dess värre under praktiskt taget hela sin tillvaro styrts av regimer som hr Gustafsson anser strida mot biologiens elementaraste principer.

Socialismens möjligheter

En engelsk sociolog, John Bonham, har nyligen utgivit en undersökning rörande sambandet mellan social situation och politiskt ställningstagande vid de engelska valen under senare tid (The Middle Class Vote). Bonham skiljer endast på två klasser, medelklassen och arbetarklassen; den grupp som kunde betecknas som överklass är för liten för att i sammanhang som dessa ha någon betydelse. Till medelklassen räknas alla som inte är anställda som kroppsarbetare, alltså även kontorsfolk och småföretagare, som i regel inte förtjänar mer än arbetare. Från denna utgångspunkt beräknas de röstberättigade inom medelklassen till omkring 10,5 miljoner, inom arbetarklassen till 22 miljoner; en grupp på bortåt 2 miljoner (affärsbiträden, poliser, post- och telegraf-tjänstemän etc.) räknas på grund av sitt obestämda läge inte till någondera klassen. Genom studium av valresultat och opinionsundersökningar söker Bonham klarlägga hur dessa klasser eller grupper fungerar politiskt.

Det är klart att anslutningen till det konservativa partiet i stort sett stiger med vederbörande socialgrupps ekonomisk-sociala situation. Bland storföretagare, företagsledare, advokater och läkare dominerar konservatismen (70-80 procent), för att nämna de mest slående exemplen. Men det intressanta i Bonhams framställning ligger främst däri att den så klart och detaljerat visar att båda de stora engelska partierna har starka fästen inte bara inom de båda huvudklasserna, utan inom praktiskt taget alla i dessa klasser ingående mindre socialgrupper. Hur de båda huvudklasserna kan ha antas röstat vid valen 1945-1951 visas i nedanstående tabell; det bör betonas att de som inte röstat eller röstat på något annat parti än det konservativa eller labour uppförts i den tredje kolumnen.

Röstande i miljoner				
	1945	Kons.	Labour	Övriga
Hela folket	9,6	11,9	12,1	
Medelklass	4,8	2,2	3,3	
Arbetarklass	4,4	9,2	8,1	
1950				
Hela folket	12,2	13,2	8,6	
Medelklass	5,8	1,9	2,7	
Arbetarklass	5,8	10,6	5,5	
1951				
Hela folket	13,5	13,9	6,8	
Medelklass	6,5	1,9	2,1	
Arbetarklass	6,2	11,3	4,5	

(Summan för hela folket är något större än totalsumman för de skilda klasserna, eftersom den nyss berörda mellangruppen ej medräknas.)

med likgiltighet, nya krav på socialisering framförs knappast, därför att de notoriskt inte appellerar till väljarna.

Professor Cole, ett av labours bästa huvuden och en av dess mest övertygade socialister, har i ett par artiklar i The New Statesman diskuterat dessa frågor ur ett större perspektiv. Cole har flera gånger tidigare under de senaste åren — liksom andra av labours intellektuella elit — skrivit skeptiskt och resignerat om labours och främst om "socialismens" utsikter, men han har aldrig förr gått så långt i misströstan. Med socialism menar Cole nära nog fullständig jämlikhet (inte bara i ett land, utan i hela världen) i samband med en socialisering som innebär "det kapitalistiska profitsystemets" totala avskaffande. Denna verkliga socialism har, skriver han, snarast förlorat terräng trots socialdemokratis framgångar i Nord- och Västeuropa. Framgångarna har, där de varit som störst, lett till en välfärdsstat som förbättrat arbetarnas läge, men samtidigt gjort dem ointresserade av socialism och klart nationella. En ny seger för labour är därför mindre sannolik, och om den vinnes är den utan värde; "vad kommer labour, om det kommer till makten, göra annat än bereda sina väljare sådana misstråkningar att det snart finge återgå till opposition".

Coles personliga lösning är bildandet av en "Världsorden av socialister" som skulle verka de nationella socialdemokratiska partierna i sant socialistisk riktning. Det är något gripande i att denna utmärkte begävnings drivs till ett sådant fantasteri. Någon riktig medkänsla med hans dilemma har man dock inte. Vad innebär den utveckling som senast Bonham, Manchester Guardian och Cole skisserat? Helt enkelt att stora folkgrupper, som tidigare på goda skäl känt bitterhet över sin ställning, kommit i ett bättre läge och därmed övergått från missnöje till belåtenhet. Intellektuella doktrinärer må vara irriterade över detta — de har alltid tenderat att egga arbetarna till extremism. Det stora och väsentliga är att motsättningarna minskats och att arbetet för en bättre villkor kan fortsätta utan förgiftning av föräldrade teorier.

De båda stora partierna, som alltmer kommit att dominera väljarkåren, har alltså hittills varit beroende av stöd från både medelklassen och arbetarklassen. De konservativa kan inte räkna på framgång utan åtskilliga miljoner arbetarröster, labour kunde tänkas vinna en majoritet på endast arbetarröster, men har varit angeläget om att vädja även till medelklassen. Högerens framgångar vid valen 1950 och 1951 beror på ökad anslutning inom båda huvudklasserna. Bonham har gjort en rad andra iakttagelser av intresse. En är att de "flytande" rösterna — de röstberättigade som ändrar sin röstning från val till val — inte, såsom ofta sagts, är övervägande medelklassröster; en liknande "rörelse" förekommer inom arbetarklassen. Viktigare är att det fastslås att labours väljare sällan påverkas av den fråga som stått i centrum av den ideologiska debatten — socialiseringsfrågan; de som röstar med labour motiverar detta med uttalanden om social säkerhet, ökad jämlikhet, bättre villkor för arbetarna, inte med socialiserings-tanken.

Den av Bonham gjorda undersökningen är av inte ringa betydelse i debatten om de stora engelska partiernas framtidsmöjligheter. Vilka är labours utsikter, den frågan har just ställts i en broschyr (The Future of the Labour Party), som samlar en rad på utredningar och analyser byggda artiklar i Manchester Guardian. Här betonas att partierna i sina målsättningar alltmer närmat sig varann, att de konservativa i sin önskan att vinna arbetarröster lika ivrigt som motståndarna verkar för full sysselsättning och socialpolitiska reformer. Arbetarpartiets möjligheter att återvinna makten på ett verkligt handlingsprogram ter sig inte stora. Partiet är splittrat i såväl utrikes- som inrikespolitiska frågor, någon energisk och enhetlig opposition bedrivs inte. Och framför allt: en stor del av arbetarklassen är nöjd med vad som vunnits och rädd för ökad beskattning, socialiseringsaktionerna har betraktats